

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum in sensualitate possit esse peccatum veniale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

deliberationē acceptat aliqd. qđ est omnino cōtra-
riū fini, vt eo posito nō possit ad finē pueniri, & tūc
est peccatū mortale. puta, cū aliqs deliberans forni-
cationē esse contra legē Dei, & nihilominus eā eli-
git, peccat mortaliter. Cū vero acceptat aliquid, qđ
nō excludit finē, sed tū sine eo melius ad finē pueni-
ri possit, qđ in aliquo retardat a finē, vel disponit
ad contrariū finis, tunc est peccatū veniale, pura, cū
aliqs dicit verbū otiosum ēt deliberās, qđ est pecca-
tum veniale disponens ad mortale, & in aliquo de-
ficiens a rectitudine iustitiā, quā ducit ad Deum.

AD PRIMUM ergo dicendū, qđ nō oportet qđ qđ
cumq; rō superior peccat, qđ hoc sit p auersionē a
rōnib; aternis: qđ qđq; peccat approbādo aliqd; qđ
nō est contrarium rationibus aternis, ut dictū est.

In corp. ar.

AD SECUNDUM dicendū, qđ circa finē pōt esse in
ordinatio dupliciter. Aut qđ recedit a finē, & hoc
est peccatū mortale: aut quia acceptatur aliquid a
finē retardans, & hoc est peccatū veniale.

AD TERTIUM dicendū, qđ lux corporalis agit ex
necessitate natura, & iō qđdū manet integra, semp
agit, & nunq; hēt actū diminutū: sed vsus charitatis
& gratiā subiacet arbitrio voluntatis, vnde nō sem-
per hō habens charitatem, vtitur perfectione eius:
sed quandoque agit aliquem actum diminutum.

AD QUARTUM dicendū, qđ Aug. loquitur de pecca-
to mortali qđ est pueritas qđ malū simpliciter pecc-
catū aut veniale nō proprie pōt dici pueritas; nec
est malū nisi secundum quid; vt supra dictū est.

Art. 2. huius
quod 1. arg.

AD QUINTUM dicendū, qđ qđ ratio procedens ex
rationib; aternis acceptat aliquid contrariū illis rō-
nibus, peccat mortaliter: sed quandoque peccat, nō
quia sit cōtrarium illud quod acceptat: sed quia est
disponens ad contrarium & retardans.

D. 1083.

AD SEXTUM dicendū, qđ ratio qđ semper dicitur re-
ta vel fm qđ se habet ad prima principia circa qua
nō errat, vel quia error non euenit ex p̄prietate
rōnis: sed magis ex eius defectu. Ex p̄prietate ve-
ro phantasiā consequitur error in quantum appreh-
hendit similitudines rerum absentium.

AD SEPTIMUM dicendū, qđ tā cōtinēs qđ inconti-
nēs, hēt rōnem rectā ad minus in uniuersali: qđ & in
cōtinēs iudicat esse malū p rōnē rectā acceptare de-
lectationē in honestā, licet ab hac cōsideratione uni-
uersali deficiat pp passionē. Nō tñ sequit pp hoc, qđ
cuiuslibet peccatoris rō in vñ laudet, quia intēpera-
tus ēt extra passionē existēs iudicat ut bonū: dele-
ctatione inhonestā uti tāquā puerisā rōne iurens.

In corp. ar.

AD OCTAuum dicendū, qđ et si rō deliberet, tñ ne-
cesse est qđ habeat aliquam considerationem, quā
includitur in ipsā deliberatione, ut dictū est. Nec
tñ oportet qđ quandoocunq; ex deliberatione pec-
cat, qđ peccet ex certa malitia: sed solū tunc qđ ac-
ceptat aliquid cōtrarium virtuti, ut dicitur in 7. Eth.
veniale autem peccatum non contrariatur virtuti.
Cum ergo ex deliberatione consentit aliquis in ve-
niale peccatum, nō propter hoc peccat ex malitia,
& per hoc patet solutio ad nonum.

AD X. dicendum, qđ deliberatus consensus nō cau-
sat Dei contemptum, nisi illud in quod consentis
acceptetur ut contrarium Deo.

AD XI. dicendū, qđ obiectū superioris rōnis, qđ est
altissimū pōt cōsiderari & fm cognitionē superio-
rē, & fm cognitionē inferiōrē. Nā cognitio quam
Deus hēt de bono eterno, qđ ē ipse, est supra cog-
nitionē, quā homo habet de eo per rationē humanā.
& ideo homo in sua cognitione rectificatur per eo

gnitionē diuinā in quantum credit reuelationē di-
nā. Cū vero aliquis subito apprehēdit Deum non
esse trinum & unum, apprehendit hoc fm rōnē hu-
manā, & est peccatū veniale. Cum vero deliberans
applicat ad hoc cognitionē diuinā cōsiderans, qđ
hoc est contra id, quod Deus reuelauit, quod ali-
quis discredat vnitatem illius Dei, & ideo fit morta-
le quasi reductum in contrarietatem altioris motus.

AD XII. dicendum, quod infirmitas immunitatis
naturalem complexionem cordis, aut aliquid ad eo
abiciens, semper est mortalis: sed infirmitas im-
bens in ordinationem aliquā in motu eius non sem-
per est mortalis, & similiter peccatum auferēda
ritatem a superiori ratione est mortale, nō autem
peccatum quod facit in ordinationē in aliquo
ARTICVLVS VI.

Quod in sensualitate possit esse peccatum veniale.

SEXTO quæritur, utrum in sensualitate possit
esse peccatū veniale, & videtur qđ nō dicitur
Ambr. quod illud solum est capabile virtutis quod
est capabile vitij: sed sensualitas nō est capabilis vir-
tutis, significatur enim per serpentem, vt Aug.
dicit in 12. de Trinitate, quia ergo sensualitas non potest
esse causa virtutis, ergo nec vitij.

¶ 1. Præ. Secūdu Aug. oē p̄m in voluntate est
non nisi voluntate peccatur: sed sensualitas est
a voluntate, ergo sensualitas non est p̄m veniale.

¶ 2. Præ. Peccatum in brutis non inuenitur: sed sen-
sualitas est communis nobis & brutis, ergo in sen-
sualitate peccatum esse non potest. Sed dicitur
quod sensualitas in brutis nō est obediens rationi
sicut in nobis, & ideo in nobis potest esse subiectū
peccati, non autem in brutis.

¶ 3. Sed contra, sensualitas fm hoc nō erit subiectū
peccati venialis, nisi in quā obedit rōni: sed per quod
vnum quodque, illud magis & prius, ergo magis
assignandum subiectū peccati venialis ratio quam
sensualitas, peccant enim secundum Philonem
qui non assignant p̄m subiectū accidens.

¶ 4. Præ. Dispositio & habitus sunt in eodem
peccatum veniale est dispositio ad mortale. Cum
ergo peccatum mortale non possit esse in sensua-
litate, nec veniale in sensualitate esse poterit.

¶ 5. Præ. Aug. dicit super Gen. contra Manichæos
quod si aliquis motui sensualitatis non consentit
non periclitatur: sed coronatur. Nullus autem
naturaliter peccans ex hoc coronatur, ergo motus
sensualitatis non est peccatum veniale.

¶ 6. Præ. Aug. dicit in Sermone de operibus
cordia, Omne peccatum est contemptus Dei
propter hoc quod contemuntur mandata eius: sed
la ergo parte animæ potest esse peccatum, quod
test percipere mandatum Dei, hoc autem non
est esse sensualitas: sed sola ratio, ergo peccatum
veniale non potest esse in sensualitate.

¶ 7. Præ. Nullus peccat in eo, quod per voluntatem
uitare non potest: sed homo non potest per motum
tatem vitare quin motus concupiscentiæ contem-
pserit secundum illud Rom. 7. Non enim quod uolunt
num hoc ago, scilicet non concupiscere, ut
exponit, ergo motus sensualitatis non est peccatum
veniale.

SED CONTRA est, quod Magister dicit in
Sententia. Quod si motus concupiscentiæ in
sensualitate, erit peccatum ueniale: & sumitur
Aug. 12. de Trinitate.

RESPON. Dicendum, quod peccatum
respicit actū, ut ex superioribus patet. Cum
motus

nunc loquamur de peccato in moribus, in actu illius potentia contingit esse peccatum, quod contingit esse morale. Est autem aliquis actus moralis per hoc, quod est a ratione, & uoluntate ordinatus, & imperatus. Unde quicquid pars hominis obedit rationi, potest in actu eius esse peccatum. Obedit autem rationi & uoluntati, non solum membrum corporale ad exteriorem actum: sed et appetitus sensitiuus ad quosdam interiores motus. unde & in actibus exterioribus, & in motibus, sensitiui appetitus, qui dicitur sensualitas potest esse peccatum. sed considerandum, quod quia actio magis attribuitur principali & primo agenti in instrumento, quam interior appetitus uel membrum exterius operatur ex imperio rationis, attribuitur peccatum non sensualitati uel membro corporali: sed rationi. Numquam autem contingit quod membrum exterius operetur, nisi motum, uel a ratione, uel saltem ab imaginatione, uel sensu & appetitu sensitiuo. unde peccatum numquam dicitur esse in sensualitate: sed tamen hoc peccatum non potest esse mortale, sed ueniale tantum. peccatum enim mortale est per auersionem a fine ultimo, in quod ordinat ratio: sed sensualitas ad illud attingere non potest. unde in sensualitate non potest esse peccatum mortale: sed ueniale tantum. Cum enim motus sensualitatis imperatur a ratione, ut pater in eo qui uult concupiscere aliquid mortalius, talis motus est peccatum mortale: sed non attribuitur sensualitati, sed rationi imperanti.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Ambr. loquitur de uicio peccati mortalis, quod opponit uirtuti: ueniale autem non contrariatur uirtuti, quamuis quedam uirtutes sint irrationalium partium animae secundum Phil. in 2. Ethico. non quidem in quantum sunt sensitiuae: sed in quantum sunt rationales per participationem.

AD SECUNDUM dicendum, quod Aug. intelligit omne peccatum esse in uoluntate, sicut in primo mouere, uel mouere potente. ex hoc enim motus sensualitatis est peccatum ueniale, quia uoluntas potest illud impedire.

AD TERTIUM dicendum, quod sensualitas est subiectum peccati in quantum obedit rationi: sic autem non est communis nobis, & brutis.

AD QUARTUM dicendum, quod quoniam actus uoluntatis uel rationis inuenitur in peccato, tunc directe potest attribui rationi uel uoluntati, sicut primo motiui & primo subiecto: sed quoniam non est ibi aliquis actus uoluntatis uel rationis, sed solus actus sensualitatis qui dicitur peccatum, quia potest prohiberi per rationem & uoluntatem, tunc peccatum attribuitur sensualitati.

AD QUINTUM dicendum, quod quoniam dispositio & habitus differunt, sicut perfectum & imperfectum in eadem specie, tunc sunt in eodem, alioquin non oportet. Nam bonitas imaginatio nis est dispositio ad scientiam: & similiter motus sensualitatis potest esse dispositio ad peccatum mortale, quod est in ratione.

AD SEXTUM dicendum, quod quoniam motus illicitus est in sensualitate, tripliciter se potest ad ipsum habere ratio. Uno modo, sicut resistens, & tunc nullum est peccatum: sed est meritum coronae. Aliquando autem se habet ut imperans, puta, cum ex proposito motum concupiscentiae illicitae excitat, tunc si sit illicitum in genere peccati mortalis, erit peccatum mortale. Aliquando autem se habet ut neque prohibens, neque imperans, seu consentiens: & tunc est peccatum ueniale.

AD SEPTIMUM dicendum, quod Aug. ibi loquitur de peccato mortali, quod est simpliciter peccatum: nam peccatum ueniale est secundum quod peccatum, ut supra dictum est.

A **AD OCTAVUM** dicendum, quod quia appetitus sensitiuus mouetur ab aliqua apprehensione, & tamen est uirtus in organo corporali, dupliciter potest motus eius, insurgere, uno modo, ex corporis dispositione, alio modo, ex aliqua apprehensione. Dispositio autem corporalis non subiacet imperio rationis: sed omnis apprehensio imperio rationis subiacet. potest enim ratio prohibere usum cuiuslibet apprehensiuae potentiae, maxime in absentia sensibiliis secundum tactum, quod quandoque remoueri non potest. quia ergo peccatum est in sensualitate secundum quod potest obedire rationi: primus motus sensualitatis qui est ex dispositione corporali non est peccatum. & hunc appellant aliqui primo primum.

B Secundus autem motus, qui excitatur ex aliqua apprehensione est peccatum. primum. n. ratio nullo modo uitate potest, secundum autem uitate potest quantum ad singulos, non autem quantum ad omnes: quia dum auertit cogitationem suam ab uno, incurrit in aliud. ex quo potest insurgere motus illicitus.

ARTICVLVS VII.
Utrum homo in statu innocentiae potuerit peccare uenialiter.

S **SEPTIMO** queritur, utrum homo in statu innocentiae potuerit peccare uenialiter, & uideretur quod sic, quia super illud 1. ad Timotheum. 2. Adam non est seductus, dicitur. In expertus diuinae seueritatis in eo facti potuit, ut crederet ueniale esse commissum. Ex quo uideretur quod Adam in statu innocentiae crederet se posse peccare uenialiter, etiam antequam mortaliter: sed ipse melius nouit conditionem sui status, quam nos. Non est ergo nobis dicendum, quod non potuerit peccare uenialiter. sed dicendum quod ueniale non sumitur, nisi pro ueniali ex genere, sicut uerbum otiosum dicitur ueniale peccatum: sed dicitur ueniale, id est facile remissibile.

¶ 2. Sed contra est, quod Greg. dicit 9. Moral. super illud. Memento quales quod sicut lutum feceris me. Venialis est in homine culpa, cum sit irremediabilis in angelo. Si ergo aestimasset peccatum suum esse ueniale, id est remissibile, non fuisset seductus. ergo Glo. non est sic exponenda, ut accipiatur ueniale pro remissibile.

¶ 3. Præter. Peccatum ueniale est dispositio ad mortale: sed dispositio præcedit habitum. ergo ueniale peccatum in homine præcessit mortale.

¶ 4. Præter. Cum nos possimus peccare uenialiter, si ad uenialiter peccare non potuit, hoc non fuit nisi pro integritate sui status. sed minus opponit integritati primi status peccatum ueniale quam mortale, quod in commisit. ergo multo magis peccatum ueniale committere potuit.

¶ 5. Præter. Peccata opponuntur actibus uirtuosis: sed actus uirtuosi non fuerunt alterius generis in statu innocentie, quam sint modo. ergo nec actus peccatorum. Si ergo quedam peccata sint modo uenialia, & in statu innocentiae fuissent.

¶ 6. Præter. Prius acceditur ad minus distans, quam ad magis distans: sed peccatum mortale magis distat a rectitudine primi status, quam peccatum ueniale. ergo prius peruenit Adam ad peccatum ueniale, quam ad peccatum mortale.

¶ 7. Præter. Adam potuit peccare & benefacere: sed potuit facere bonum maius & minus. ergo potuit facere malum maius & minus, peccando mortaliter & uenialiter.

¶ 8. Præter. Inuenitur aliquis status creaturæ rationalis, quo potest quod peccare mortaliter & uenialiter: sicut in Quest. dif. S. Tho. T 3 nobis

Glo. ordinata ibi & sumit ex Aug. in lit. 14. de ci. uic. 11. in h. rom. 5.

Li. 9. mora. 28. in noua exemplar.

D. 445.